

En förändrad erkännandepolitik

- En komparativ fallstudie mellan Sveriges erkännande av Kroatien och Kosovo

Abstract

The aim of this thesis is to explain the Swedish foreign policy change regarding to the recognition of new states between 1991 and 2011. Traditionally the Swedish policy on recognition of new states is based on the legal criteria for statehood; a state must possess a permanent population; cover a defined territory and be presided over by an effective government. In this thesis a descriptive study has been used as well as a comparative within case study. The cases are the Swedish decision to recognize Croatia and Kosovo. The comparative research applies foreign policy analysis which includes a theoretical perspective that analyzes both international and domestic conditions using different levels of analysis. The purpose of the comparison is to explain which factors and under which conditions that did affect the changing Swedish policy on recognition.

The conclusion with regard to the descriptive study is that the Swedish policy on recognition has been changed. The conclusion of the comparative within case study is that the Swedish policy change is explained by several factors. The Swedish security interest, the coordination of a collective decision on foreign policy with the members of the EU and the beliefs of leaders.

Nyckelord: Folkrätten, Erkännandepolitik, Utrikespolitisk analys, Kroatien, Kosovo.

Antal ord: 9078

Förkortningar

GUSP	Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik
EG	Europeiska gemenskapen
EU	Europeiska Unionen
FN	Förenta Nationerna
FPA	Utrikespolitisk analys
JNA	Jugoslaviska armén
UD	Utrikesdepartementet

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
1.2	Metod	2
1.2.1	Val av fall	3
1.3	Teoretiska utgångspunkter	3
1.4	Begrepp och definitioner	4
1.4.1	Folkrätten	4
1.4.2	Internationell rätt	4
1.4.3	Erkännande	5
1.4.4	Utrikespolitik	5
1.5	Material	5
1.6	Avgränsning	6
1.7	Disposition	7
2	Svensk erkännandepaxis	8
2.1	Kriterier för erkännande av nya stater	8
2.2	Folkrätten	9
2.3	Sveriges erkännande av nya stater 1991-2011	9
2.3.1	Kroatien och Bosnien- Hercegovina	11
2.3.2	Kosovo och Sydsudan	12
2.3.3	Avslutning	12
3	Analysmodell	14
3.1	Systemnivå	14
3.1.1	Operationalisering	15
3.2	Statsnivå	15
3.2.1	Operationalisering	16
3.3	Individnivå	16
3.3.1	Operationalisering	16
3.3.2	Figur 3.1 Analysmodell	17
4	Kroatien	18
4.1	Systemnivå	18
4.2	Statnivå	20
4.3	individnivå	21

5	Kosovo.....	23
5.1	Systemnivå	23
5.2	Statnivå.....	25
5.3	Individnivå	26
6	Diskussion	28
6.1	Systemnivå	28
6.2	Statnivå.....	29
6.3	Individnivå	29
6.3.1	Figur 6.1 Studiens slutgiltiga förklaringsmodell över faktorer som påverkade Sveriges förändrade erkännandepolitik.	30
7	Slutsatser.....	31
8	Referenser.....	32

1 Inledning

För att nya stater skall bli en del av det internationella umgänget och upprätta diplomatiska förbindelser måste de nya staterna erkännas av andra stater. Huruvida den internationella rättsordningen, närmare bestämt folkrätten, utgör en relevant företeelse i internationell politik och för staters praxis om erkännande är omtvistat. Detta kan förklara att det statsvetenskapliga studiet inom disciplinen folkrätten och dess roll för utrikespolitiskt beslutsfattande blomstrat och tynat under det gångna seklet (Simmons, 2008:188). Dock framkommer enighet om att folkrätten utgör statsvetenskapens normativa regelsystem, varmed folkrätten uppställer principer för de enskilda suveräna staternas handling. Den politiska självständigheten och suveräniteten av nationalstater har kommit att utmanas samt förändrats genom nya internationella institutioner, förändrade normer och politiska påtryckningar (Whittington m.fl. 2008:12). Förändringar vilka medfört att disciplinen folkrätt är på uppgång inom studier av internationella relationer. Det återstår fortfarande teoretiskt och empiriskt arbetet för att erhålla det ”rätta” konceptet och mätning för studier av relationen mellan internationell rätt och nationell samt internationell politik (Simmons, 2008:204).

Den 16 januari 1992 erkände Sverige Kroatien. Erkännandet var en avvikelse från tidigare förordning för svensk erkännandepolitik. Det tidigare handlingsmönstret för ett svenskt erkännande skedde förutsatt att den nya staten uppfyllde de folkrättsliga kriterierna: ett folk, ett territorium och en statsmyndighet som förmår utöva kontroll över territoriet. Den fjärde mars 2008 erkändes Kosovo som självständig stat. Regeringen tillkännagav vid erkännandena kännedom om att de folkrättsliga kriterierna på en statsbildning inte var uppfyllda. Det förekommer ingen juridisk regel om att en erkänd stat måste erkänna en ny stat, det vill säga stater kan välja att avstå erkännande och upprättande av diplomatiska förbindelser om den nya staten inte uppfyller de folkrättsliga legala kraven (Brownlie 2008:90). Under 1990- och 2000-talet har Sverige erkänt nya stater vilka inte uppfyllt de folkrättsliga kriterierna.

Är det så att Sverige ändrat krav på folkrättsliga kriterier för erkännande av nya stater? Vilka faktorer har följaktligen varit avgörande för folkrättens minskade betydelse och för den förändrade erkännandepolitiken?

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att påvisa förändring av Sveriges erkännandepolitik gällande anknytning till folkrätten i samband med erkännanden av nya stater samt att redogöra för möjliga förklaringar av utrikespolitisk förändring. Studien utgår

från en särskild utrikespolitisk förändring, nämligen förutsättningarna för folkrättsliga kriterier och principer i Sveriges erkännandepolitik. Därför förutsätts två nivåer av frågeställningar: dels en beskrivande, dels en förklarande:

- Hur har Sveriges erkännandepolitik i samband med erkännande av nya stater förändrats?
- Vad förklarar att Sveriges erkännandepolitik förändrats?

I den beskrivande delen genomför jag en empirisk kartläggning av samtliga svenska erkännandefall under tidsperioden 1991-2011. Syftet med den systematiska genomgången av de svenska erkännandefallen är att identifiera på vilket sätt den svenska erkännandepolitiken förändrats. I den förklarande delen genomför jag en jämförelse mellan erkännandebesluten Kroatien och Kosovo. Syftet med den komparativa studien är att genom en analysmodell med olika teorier på system-, stat- och individnivå undersöka vilka faktorer som kan tänkas påverka och ligga bakom den identifierade förändringen av erkännandepolitiken. Det teoretiska syftet med uppsatsen är att möjliggöra en övergripande förklaringsmodell som kan appliceras på andra svenska erkännandefall och inte att generera en generell allmängiltig teori.

1.2 Metod

Jag ämnar genomföra en intensiv forskningsdesign av Sveriges förändrade erkännandepolitik. Enligt Teorell och Svensson (2007) samt Esaiasson m.fl. (2009) är det en svårdragen gränslinje att avgöra den grundläggande skillnaden mellan fallstudiemetodikerna: fallstudie och jämförande fallstudie. Då jag avser att jämföra två beslut av statserkännanden, där mitt problemområde berör förändring av den svenska erkännandepolitiken under tidsperioden 1991–2011 genomför jag en inomfallsanalys.

Studien karaktäriseras av teorianvändande egenskaper, av Harry Eckstein benämnd *disciplined-configurative studie* (1975:99-100), med anledning av att Sveriges förändrade erkännandepolitik, i termer av folkrättsliga principer och kriterier, sätts i centrum och tolkning av fallstudierna härleds från existerande teorier och begrepp. I sökandet efter förklaringar kombinerar jag olika teorier på olika analysnivåer. De olika analysnivåerna skall ses som kompletterande snarare än konkurrerande då nivåernas teorier och perspektiv framhåller skilda och relevanta förklaringsfaktorer. Även om ansatsen är teorikonsumerande syftar studien även till teoriutvecklande inslag. Teoriutvecklande i det avseendet att jag försöker föra samman resultaten av fallstudiernas analysdelar på system-, stat-, och individnivå för att generera nya förklaringar för fenomenet. Således kombineras faktorer på olika nivåer för en relevant förklaringsmodell.

Uppsatsen inbegriper en deskriptiv studie och en komparativ fallstudie. Den deskriptiva studien innefattar kartläggning av Sveriges erkännandefall under perioden 1991-2011 för att klargöra på vilket sätt det skett en förändring. Genom

en relativ öppen definition av den beroende variabeln kan empirin fylla den med innehåll, närmare bestämt vad för förändring som identifieras. Den beskrivande delen av uppsatsen är grundläggande för min komparativa studie, detta med anledning av att sökandet efter de kausala mekanismerna blir lidande om den deskriptiva studien nedvärderas (Teorell – Svensson 2007:22–26).

I den komparativa fallstudien är sökandet efter de förklarande variablerna på analysnivåerna central för att kunna redogöra för möjliga förklaringar av Sveriges förändrade erkännandepolitik. Därför tillämpar jag processpåring, närmare bestämt en processpårande inomfallsstudie, för att söka tillbaka i tid och rum efter kausala mekanismer som binder samman orsaker med utfallet (George – Bennett 2005:215). Processpåring kommer även till användning i min studie då utfallet, närmare bestämt värdet på den beroende variabeln, är på förhand känt och där fokus flyttas från det redan kända utfallet mot processen som ledde till Sveriges förändrade erkännandepolitik (Teorell – Svensson 2007:247).

1.2.1 Val av fall

Val av fallen sker i enlighet med att då jag avser redogöra för möjliga förklaringsfaktorer för Sveriges förändrade erkännandepolitik krävs jämförelse över tid. Därmed gör jag två nedslag av erkännandefall under tidsperioden 1991-2011, närmare bestämt erkännandet av Kroatien 1992 och erkännandet av Kosovo 2008. Tidsaspektens betydelse vägs in vid val av fall för att skapa variation och undvika felaktiga slutsatser. Materialhänsyn påverkar även val av fall, närmare bestämt möjlighet att få tillgång till material som skildrar de olika analysnivåernas förklaringsfaktorer.

1.3 Teoretiska utgångspunkter

Studiet av folkrätt är inbäddad i teorier om internationella relationer (Simmons, 2008:190-191). Den teoretiska utgångspunkten för studien återfinns inom utrikespolitisk analys (Foreign Policy Analysis, FPA), en subdisciplin inom internationella relationer. Utrikespolitisk analys kompletterar traditionella teorier inom internationella relationer, där stater studeras som enhetliga aktörer vilka agerar förutsatt strukturen i det internationella systemet, genom att utgå från en analysinriktning där aktörer i form av individer eller grupper formar förutsättningar för agerandet i det internationella systemet (Hudson 2005:1).

Den teoretiska utgångspunkten är ett kombinerat aktörs- och strukturperspektiv, där utrikespolitik uppkommer som en del av aktörers betydelse i förhållande till den strukturella omgivningen. Utrikespolitisk analys applicerar struktur- och aktörsbaserade former av förklaring genom flernivåanalys, inom vilken den kausala effekten av aktörer och strukturer studeras på en nivå i taget. Aktörer dominerar mikronivån av analysen, närmare bestämt individnivån, medan strukturer dominerar makronivån av analysen, såsom stat- och systemnivån

(Carlraes 2008:86-96). För att erhålla förklaring av den identifierade förändringen av Sveriges förda utrikespolitik gällande erkännande av nya stater lämpas en flernivåanalys med tänkbara förklaringsfaktorer på analysnivåerna: system-, stat-, och individnivån. Med ambition att redogöra för möjliga förklaringar för Sveriges förändrade erkännandepolitik presenteras lägre analysnivåer då det inte enbart är de interna och externa strukturella omständigheterna som är av betydelse. För att studera hur beslut om utrikespolitik uppkommer skall även den subjektiva omvärldsuppfattningen hos de ledande beslutsfattarna studeras, då en stats utrikespolitiska inriktning kan påverkas av individers definition av situationen (Jackson – Sørensen 2008:237; Gustavsson, 2006:270-272).

1.4 Begrepp och definitioner

I avsnittet redogörs definitioner samt innebörden av centrala och återkommande begrepp som jag valt att förhålla mig till i denna undersökning.

1.4.1 Folkrätten

Folkrätten definieras som rättsregler vilka stater utformar för att reglera och ordinera beteenden i förhållande till varandra, närmare bestämt en uppsättning regler vilka är avsedda att reglera förhållandet mellan stater i det internationella systemet (Brownlie 2008:16-19). Det normativa regelsystemet, folkrätten, reglerar vilka beslut stater är berättigade att ta förutsatt uppförandenormerna och återger därigenom det förväntade beteenden i världssamfundet (Theutenberg 1986:575; Bring m.fl. 2011:16).

1.4.2 Internationell rätt

Internationell rätt är ett brett begrepp i avseendet att det innefattar normsystem i form av internationell handelsrätt, internationell skiljedomsrätt samt internationell integrationsrätt. Normsystemen tenderar att sammanväva med folkrätten, dock är inte folkrätt synonymt med internationell rätt (Bring m.fl. 2011:21). Definitionen av internationell rätt som jag utgår från är att internationell rätt innefattar staternas och statssamfundets rättsordning med folkrättens uppföranderegler. Det är därmed ingen större skillnad mellan folkrätt och internationell rätt förutom att internationell rätt inkluderar ytterligare rättshandlingar än folkrätten.

1.4.3 Erkännande

Erkännande är en term vars betydelse delar uppfattningen om vad erkännande innebär. Den enhetliga uppfattningen är att erkännande av nya stater är en unilateral handling (Brownlie 2008:224). Detta innebär att den erkännande staten med bindande verkan medger att den nya staten innehar egenskaper för en statsbildning och därmed beviljas rättigheter och ha skyldigheter som alla stater omfattas av (Grant 1999:X). Erkännande gäller i huvudsak bilaterala relationer om den erkännande staten är villig att ingå utrikespolitiska relationer med den nya staten (Oppenheim 1992:127-130). Den delade uppfattningen är en distinktion mellan två avgränsade erkännandehandlingar: en politisk och en juridisk. Den politiska handlingen innebär ett medgivande av den erkännande staten att ingå en politisk eller annan relation med den nya staten. Det politiska erkännandet har ingen rättslig verkan och är därmed inte grundläggande för den juridiska existensen av den erkända staten. Den juridiska handlingen av en stat innebär att erkännandet av en ny stat är ett rättsligt beslut, det vill säga en ny stat kan inte göra anspråk på att vara en stat om den inte erkänts av erkännande stater. Erkännande är en folkrättslig regel, där stater gentemot varandra är förpliktigade att agera genom rättsregler (Kelsen 1941:605-606).

Då studien avser att påvisa en förändring av den svenska erkännandepolitiken utgår jag från att erkännande ses som delvis en politisk och delvis en rättslig handling. Den definitionen om betydelsen av erkännande som jag vill undersöka i denna studie är därigenom att erkännande av stater är en rättslig och en politisk handling.

1.4.4 Utrikespolitik

Utrikespolitik syftar till den politik som en stat för mot externa aktörer i det internationella systemet, närmare bestämt en enskild stats agerande mot andra stater. Med anledning av att jag studerar Sveriges utrikespolitik utgår jag från den svenska regeringens definition: utrikespolitik innefattar de handlingsalternativ som ligger till grund för regeringens ställningstagande i utrikespolitiska frågor (Regeringen #1).

1.5 Material

I uppsatsen består mitt primärmaterial av offentliga dokument såsom protokoll samt rapporter utformade av regeringen, debattartiklar, utrikespolitiska redogörelser av utrikesdepartementet samt pressmeddelanden. Primärmaterialet karakteriseras som förstahandskällor, vilket innebär att de inte tidigare hanterats och därmed tillmäts som värdefullt material då ingen information gått förlorad.

Jag kommer att använda memoarer skrivna av Carl Bildt. Samtidigt som memoarerna kan ge inblick i den enskilde beslutsfattarens erfarenheter samt upplevelse av olika händelser skall källorna tas med varsamhet. Detta med anledning av att de kan betraktas som tendensiösa då berättaren vanligen framställer och återger en förskönad bild av den egna insatsen och rationaliserar det egna agerandet (Esaiasson m.fl. 2009:321-323).

För att påvisa förändring av den svenska erkännandepolitiken är det oundvikligt att Ove Bring, tidigare folkrättsrådgivare på utrikesdepartementet, tillmäts en framträdande roll i den deskriptiva studien. Därmed kompletteras det skrivna materialet av intervju med Bring vars kunskaper om folkrätten och insikter om de folkrättsliga förutsättningarna vid erkännandefrågor kan generera ytterligare information vid kartläggningen av förändringen. Intervju gavs vid två tillfällen i Lund: den första den 19 december 2011 och varade i 16 min, den andra den 20 december 2011 och varade i min 53 min. Jag använde semistrukturerad intervjuteknik, för att således framkalla ett samtal där abstrakta frågor ställdes för att frambringa utförliga redogörelser (Esaiasson m.fl. 2007:257-258; Teorell – Svensson 2007:89).

Sekundärmaterialet använt i studien innefattar, utöver teoretisk litteratur, tidigare forskning inom mitt studieområde i form av vetenskapliga artiklar samt litteratur.

1.6 Avgränsning

En central avgränsning i studien var att närmare studera två av Sveriges erkännandebeslut, närmare bestämt Kroatien och Kosovo. Jag är medveten om att nackdelen med komparativ fallstudie ligger i fallen, att söka samband med endast två fall kan vara problematiskt eftersom besluten är unika i sitt sammanhang. Fördelen med komparativ fallstudie är att bättre än en fallstudie kunna förklara och generalisera orsakssambanden. Uppsatsen är tidsmässigt avgränsad till svenska erkännande av nya stater 1991-2011 med anledning av att perioden inneburit nya mönster i svensk utrikespolitik. I denna studie avser jag att enbart studera erkännanden av nya stater. Erkännande av nya regeringar utgör en begränsad del av den svenska erkännandepolitiken, då Sverige har som förd politik att erkänna stater och inte regeringar utan upprättar diplomatiska förbindelser när den nya regeringen är etablerad (Bring m.fl. 2011:67). Likaså då folkrätten inte tycks fodra att nya regeringar blir formellt erkända (Eek m.fl. 1987:57).

1.7 Disposition

Uppsatsen inleds med den deskriptiva studien. Därefter presenteras min analysmodell med de teorier samt perspektiv jag valt att utgå från. Efter varje nivå följer en operationalisering. Analysmodellen utgör sedan grunden för analyserna i fallstudierna. Upplägget för fallstudierna är likartat: först introduceras förklaringsfaktorer på systemnivån, därefter på statnivån och slutligen på individnivån. Därefter följer ett diskuterande kapitel där jag jämför fallens olika analysdelar för att således hitta förklaringsfaktorer på de olika nivåerna. Avslutningsvis besvaras den beskrivande och förklarande frågeställningen. I slutsatskapitlet kommer jag även ge förslag till framtida forskning inom mitt problemområde.

2 Svensk erkännandep Praxis

I kapitlet avser jag att kartlägga förändring av de folkrättsliga förutsättningarna för svenskt erkännande av nya stater. Kapitlet inleds med ett avsnitt gällande folkrättsliga kriterier som Sverige traditionellt tillämpar vid beslut om erkännande av nya stater. Därefter följer avsnitt om hur kriterier för folkrätten formas samt förändras. För att avgöra huruvida de folkrättsliga kriterierna på en statsbildning uppfyllts vid erkännandebeslut genomförs en kategorisering av svenska erkännanden under perioden 1991-2011. Kategoriseringen kompletteras med en översiktlig beskrivning av de erkännandefall där uppfyllelse av de folkrättsliga kriterierna avvikit från Sveriges tidigare erkännandep Praxis. I kartläggningen kommer erkännandefallen Kroatien och Kosovo utförligare diskuteras då fallen ligger till grund för uppsatsens förklarande del.

2.1 Kriterier för erkännande av nya stater

För att en ny stat i enlighet med internationell rätt skall bli medlem av det internationella samfundet krävs det att staten uppfyller objektiva kriterier på en statsbildning. Erkännande är en bedömning huruvida en ny stat uppfyller kriterierna. Kriterierna på en statsbildning och därmed för erkännande av nya stater formaliserades 1933 under Montevideo konferensen, om staters rättigheter och skyldigheter under det folkrättsliga systemet, och redogörs i den så kallade Montevideodeklarationen. För att en stat som enhet av internationell rätt skall bli krävs det att följande kriterier uppfylls: en permanent *befolkning*, ett definierat *territorium*, en regering som förmår att *kontrollera territoriet* och möjlighet att etablera *utrikespolitiska förbindelser*. Krav på befolkning för att erkänna en stat är att den huvudsakligen är permanent. Kriteriet med krav på ett definierat territorium innebär att ett avgränsat område omfattas av staten. För att utvärdera effektiv kontroll studeras om regeringen har intern kontroll att utöva effektiv administration över hela territoriet. Krav på förmåga att etablera utrikespolitiska förbindelser är för att fastställa statens oberoende gentemot andra stater, det vill säga om staten innehar extern kontroll att demonstrera självständighet utåt. De tre förstnämnda kriterierna är de viktigaste folkrättsliga kriterierna på en statsbildning (Crawford 2006:44-62; Lauterpacht 1947: 26-30; Grant 1999:122).

2.2 Folkrätten

Folkrättens regler utgörs av *sedvanerätt* och *traktatbaserad rätt*. Sedvanerätten och traktatregleringar är folkrättens primära rättskällor och kompletteras av allmänna grundsatser, de subsidiära rättskällorna utgörs av rättspraxis. Hur en stats bundenhet till en viss folkrättslig regel uppkommer beror på om den är baserad på sedvanerätt eller traktater (Bring 2011:27-29).

Sedvanerätt, det vill säga allmän folkrätt, framkommer när staters enhetliga agerande utvecklas till en sedvana som grundas på en rättsövertygelse, det vill säga en insikt om att den framväxande praxisen är ett folkrättsligt agerande. För att en sedvana skall utmynna till en juridiskt bindande sedvanerätt krävs ett objektivt konstaterande av en kontinuerlig statspraxis och att staterna subjektivt anser sig juridiskt bundna av den praxisen (Eek 1987:2-4). En sedvanerättslig norm, vilken uppkommit genom sedvänja, har ingen formell överenskommelse att utgå från, utan normens innebörd identifieras samt fastställs utifrån staters agerande i olika frågor (Friedmann 1964:121).

Sedvanerätten kompletteras av internationella överenskommelser, i form av unilaterala, bilaterala eller multilaterala avtal, i termer av konventioner, deklarationer, fördrag samt protokoll (Regeringen #2). En sammanfattande benämning på dessa internationella överenskommelser är traktater. Traktater avser formella internationella överenskommelser där avsikten är att få till stånd en folkrättslig bundenhet för parterna i överenskommelsen (Friedmann 1964:123-125). Ett system av likartade traktater kan ge upphov till allmän folkrätt och därmed bli tvingande för andra än parterna. Stater kan genom utformandet av traktater avtala bort den allmänna folkrättens sedvaneregler och etablera alternativ rättslig ordning på bilateral eller regional grund. En sådan särregel betecknas *partikulär* folkrätt (Bring m.fl. 2011:16).

2.3 Sveriges erkännande av nya stater 1991-2011

I nedanstående tabell redovisas perioden för erkännande samt uppfyllelse av de tre viktiga folkrättsliga kriterierna: ett folk, ett territorium och en regering med effektiv kontroll över territoriet. Slutligen ges sammanfattning gällande utveckling över tid, närmare bestämt huruvida kriteriernas betydelse förändrats vid erkännandebeslut.

Tabell 2.1. Kategorisering av de svenska erkännandefallen 1991-2011.

	Folk	Territorium	Kontroll
Period: 1991-1995			
Armenien	JA	JA	JA
Azerbajdzjan	JA	JA	JA
Bosnien- Hercegovina	JA	JA	NEJ
Eritrea	JA	JA	JA
Estland	JA	JA	JA
Georgien	JA	JA	JA
Kazakstan	JA	JA	JA
Kirgizistan	JA	JA	JA
Kroatien	JA	JA	NEJ
Lettland	JA	JA	JA
Litauen	JA	JA	JA
Makedonien	JA	JA	JA
Marshallöarna	JA	JA	JA
Mikronesien	JA	JA	JA
Moldavien	JA	JA	JA
Ryska federationen	JA	JA	JA
Slovakien	JA	JA	JA
Slovenien	JA	JA	JA
Tadzjikistan	JA	JA	JA
Tjeckien	JA	JA	JA
Turkmenistan	JA	JA	JA
Ukraina	JA	JA	JA
Uzbekistan	JA	JA	JA
Vitryssland	JA	JA	JA
Period: 1996-2011			
Förbundsrepublik Jugoslavien	JA	JA	JA
Kosovo	JA	JA	NEJ
Montenegro	JA	JA	JA
Sydsudan	JA	JA	NEJ
Utveckling över tid	Oförändrad	Oförändrad	Viss förändring

(Uppgifterna i tabellen för perioden 1991-1996 är hämtad från Utrikesdepartementet 1992:395, 1993:445, 1994:148-152; Regeringen #3; Regeringen #4; Regeringen #5).

2.3.1 Kroatien och Bosnien- Hercegovina

Kroatien utropade sig som självständig stat 1991 mot bakgrund av principen om folkets självbestämmanderätt, det vill säga nationer och folk som vill bryta ut sig från en stat och bilda en egen (Bring 2002:300-301). Den 16 januari 1992 erkände Sverige Kroatien som självständig stat (Utrikesdepartementet 1993:445). Vid regeringens beslut att erkänna utbrytarrepubliken Kroatien uppfylldes det folkrättsliga kraven på folk och territorium. Kravet på effektiv regeringskontroll över den nya statens territorium var inte uppfyllt (Utrikesdepartementet 1993:150), då cirka en tredjedel av territoriet var ockuperat av den jugoslaviska armén (JNA) (Bring m.fl. 2011:71). Erkännandebeslutet grundades på det kroatiska folkets rätt till självbestämmande, där principen om rätt till självbestämmande kompenserade bristen på effektiv kontroll (Utrikesdepartementet 1993:149-150). Ove Bring, folkrättsrådgivare vid Sveriges beslut att erkänna Kroatien, betonar att avsaknaden av effektiv kontroll över hela territoriet inte betraktades som folkrättslig grundförutsättning för icke erkännande utan principen om icke-accept av yttre aggression tog över det folkrättsliga kravet på effektiv kontroll (Bring 2011-19-20).

Det faktum att Kroatien vid erkännandet saknade kontroll över hela sitt territorium innebar att Sveriges nya erkännandep Praxis var såväl politisk som juridisk¹.

Politisk såtillvida:

Tillägg till de tre kriterierna som Sverige alltid utgått ifrån, de folkrättsliga måstena att en ny stat skall kunna visa ett territorium, en befolkning och en regeringskontroll, tillkom i EU sammanhanget [...] de så kallade *Badinter-kriterierna* [egen kursivering]. Som innebar att man dessutom skulle kräva demokrati och en god färdplan när det gällde mänskliga rättigheter. Därmed tillkom ytterligare två krav som inte var juridiskt krävda utan som var politiskt krävda för medlemstaterna i EU (Bring 2011-12-19).

Juridisk såtillvida:

EU:s praxis visar att det folkrättsliga kontrollkriteriet har börjat tolkats mer avspänt, man kräver inte lika kontroll för att erkänna en ny stat (Bring 2011-12-19).

Sverige erkände Bosnien-Hercegovina som självständig stat den 22 maj 1992 (Utrikesdepartementet 1993:445). Bosnien-Hercegovina blev erkänd som ny stat av FN som följd av svenskt deltagande i invasionsbeslut i FN, det vill säga Sverige

¹ Jfr med de juridiska debattörerna: Ahlin 1993:340 samt Lingholm H. Rolf, 182-184 vilka hävdar att den förändrade erkännandep Praxisen var politisk och steg bort från juridikens trygga famn.

erkänner de stater som tas upp i FN (Utrikesdepartementet 1993:152-153). Det pågick fortfarande strider i Bosnien-Hercegovina vid tidpunkten för Sveriges erkännande, därför uppfylldes inte kravet på intern kontroll över territoriet (Bring 2011-12-20).

2.3.2 Kosovo och Sydsudan

Den 17 februari antog parlamentet i Kosovo en deklARATION om att utropa självständighet från Serbien (BBC). Den fjärde mars erkände Sverige Kosovo som självständig stat (Regeringen 1#). Vid Sveriges tillkännagivande uppfylldes de folkrättsliga kriterierna ett fixerat territorium samt fast befolkning på territoriet. Kosovo hade ingen övertygande effektiv kontroll över territoriet, därför var inte kontrollkriteriet uppfyllt. För att upprätthålla sin statsbildning gällande intern kontroll om lag och ordning har Kosovo fått assistans från EU (Bring m.fl. 2011:66). Modern folkrätt innebär en sammanvävning av varierande folkrättsligt skyddade värden i termer av effektivitetskrav, självbestämmanderätt samt frihet från aggression. En sammanvägning där brist på regeringskontroll kompenseras av andra faktorer vid erkännandet av Kosovo (Bring m.fl. 2011:72).

Inom EU utgår medlemsstaterna från Badinter-kriterierna som tillägg till Montevideo kriterierna för erkännande av nya stater. En viss tendens kan tydas att traktatregleringar, det vill säga Badinter-kriterierna, inneburit att den svenska erkännandepraxisen går i riktning mot partikulär sedvanerätt, närmare bestämt regional sedvanerätt för Europa. Badinter-kriterierna har påverkat Sveriges praxis genom att de regler i traktater som enligt överenskommelsen var gällande för parterna kommit att betraktas som tillhörande allmän folkrätt. Där krav på demokrati och mänskliga rättigheter med tiden utvecklas ett sedvanemönster med rättsligt bindande kraft, det vill säga sedvana förändrar de folkrättsliga förutsättningarna för den svenska erkännandepraxisen.

Sverige erkände Sydsudan den nionde juli 2011 (Regeringen #4). Det finns en stad i gränsområdet som Sudan gör anspråk på där det inträffat strider, i den mening kontrollerar inte Sydsudan hela sitt territorium om de gör anspråk på den delen (Bring 2011-12-20; Lysén 2011).

2.3.3 Avslutning

Sammanfattningsvis visar kartläggningen att under tidsperioden 1991-2011 har utgångspunkten för ett svenskt erkännande av nya stater kännetecknats av de tre objektiva kriterierna för en statsbildning. Vid erkännandebeslut av Kroatien, Bosnien-Hercegovina, Kosovo samt Sydsudan var inte kontrollkriteriet uppfyllt. De folkrättsliga förutsättningarna för den svenska erkännandepolitiken har genomgått en politisk samt juridisk förändring. Juridisk i det avseende att kontrollkriteriet omtolkats och degraderas, då Sverige i modern praxis inte kräver lika mycket kontroll för att erkänna en ny stat utan delvis bortsett från kriteriet kontroll av territorium och erkänt den nya staten trots bristande intern kontroll.

Förutsättningar för ett svenskt erkännande har förutom de folkrättsliga legala kraven på ett folk, territorium och regering tillkommit att inkluderar krav på respekt för mänskliga rättigheter och verkar för en demokratisk utveckling. Handlingsmönster som en gång betraktades som folkrättsligt tvingande har övergivits och nya uppfattningar om hur erkännande stater har att handla för att erkänna nya stater. Genom en ny statspraxis har folkrätten fått en annan karaktär som följd av regional sedvanerätt. Badinter-kriterierna tillsattes av EU som komplement till Montevideo kriterierna, det vill säga förutom de legala kraven på folk, territorium och regering efterfrågas ytterligare krav på den nya staten som önskas erkännande, vilket medfört en politisk förändring av svensk erkännandepaxis.

3 Analysmodell

I detta kapitel följer en kortfattad presentation av de komponenter och tänkbara faktorer som påverkat den förändrade erkännandepolitiken som ingår i min analysmodell. Kapitlet inleds med *systemnivån* inom vilken jag valt att utgå från det realistiska perspektivet i traditionell teoribildning inom internationella relationer som nivåns grundläggande utgångspunkt². Systemnivån ger en förståelse för de strukturella förhållanden i det internationella systemet inom vilka aktörer agerar. Därefter följer ett avsnitt om de förklaringar som kan hänföras till *statsnivån* inom vilken jag studerar de inrikespolitiska förhållanden. Slutligen presenteras *individnivån* inom vilken jag valt att utgå från Robert O Keohane och Judith Goldsteins idéschema. Efter varje analysnivå följer en operationalisering för att uppnå hög validitet vid analys av det empiriska materialet.

3.1 Systemnivå

Teorier och perspektiv inom det internationella systemet, närmare bestämt systemnivån, utgör makronivån av analysen för förklaring av staters utrikespolitik (East 1978:143). Det internationella systemet innefattar mönster av relationer mellan stater, vilken kännetecknas av omfattningen av de utrikespolitiska mål som eftersträvas samt de medel som används för att uppnå målen. Mönstret av relationer mellan stater bestäms av den internationella strukturen och maktresurser (Hoffmann 1961:207). Det realistiska perspektivets utgångspunkt är att det internationella systemet är anarkisk. Realismen antar att maktförhållanden i det internationella systemet samt systemets struktur begränsar staternas handlingsutrymme och har inverkan på staters utrikespolitiska beteende. Anarki, närmare bestämt avsaknad från någon övergripande ordningsmakt som upprätthåller ordningen i det internationella systemet, innebär att varje stat ses som ansvarig för sin säkerhet (Mingst – Arreguin-Toft 2011:94). Stater är därmed angelägna om resurser som kan användas för att utöva makt samt för att uppnå en stabil maktposition (Morgenthau 1993:29).

² Se även Ann-Marie Ekengrens avhandling ”Av hänsyn till folkrätten” (1999) där Ekengren prövar realismen och idealismens förklaringskraft för staters, främst Sveriges, hänsyn till folkrätten vid beslut om erkännande. Resultatet av prövningen är att realismen bäst bidrar till förståelse för staters hänsyn till folkrätten.

3.1.1 Operationalisering

Till följd av att realismen befinner sig på en hög abstraktionsnivå är operationaliseringen av teorins centrala begrepp särskilt viktigt. För att uppnå hög begreppsvaliditet, måste jag förutom den teoretiska definitionen även ange konkreta indikationer som ska mätas i det empiriska materialet (Esaiasson m.fl. 2007:65). Makt är ett centralt begrepp och fundamental för den klassiska realismen. Problemet är att makt uppfattas som alltför brett begrepp för att bidra till förståelse av enskilda utrikespolitiska handlingar. Realismens betoning av systemets anarkiska struktur vilket medför staters maksträvan för att erhålla säkerhet, leder mig till att utgå från att utrikespolitiken formas i syfte att värna om statens säkerhet.

Det internationella systemet påverkar förändringen av erkännandepolitiken, om erkännandebesluten fattas i förhållande till den rådande säkerhetspolitiska strukturens utformning. Genom att granska och tolka strukturens funktion i relation till om beslutsfattare uppfattar förändring i systemet och sedan anpassar beteendet därefter kan undersökningen uppvisa om strukturens maktförhållanden hade någon påverkan på Sveriges förändrade erkännandepolitik. Jag lyfter därför, genom offentliga uttalanden av dåvarande verksamma ledande politiker som gjordes för att motivera den förda politiken och erkännandebeslutet, fram alternativa uppfattningar om maktförhållanden och säkerhetens betydelse som skulle kunna ha påverkat Sveriges förändrade inriktning gällande erkännandefrågor.

3.2 Statsnivå

För att redogöra för faktorer som kan tänkas påverka den förändrade erkännandepolitiken, inriktas statsnivån på den inverkan inrikespolitiska förhållanden har på det utrikespolitiska agerandet (Gustavsson 2006:274-275). Utrikespolitiska aktörers agerande formas av förutsättningarna för de inrikespolitiska förhållandena, då den politiska strukturen medför begränsningar och möjligheter för utrikespolitiska beslutsfattare (Hudson 2007:127-137). Inrikespolitiska förhållanden i demokratiska politiska system medför att påverkansfaktorer till Sveriges förändrade erkännandepolitik eventuellt kan förklaras utifrån analys av de inflytande som olika typer av inrikespolitiska aktörer såsom statsförvaltningen har för det utrikespolitiska beslutsfattandet. Politiskt spelutrymme i statsskicket, genom att studera vilka som ges tillträde beslutsprocessen förutsatt de lagar och regler som reglerar regeringens och parlamentets utrikespolitiska agerande (Carlnaes 2008:90).

3.2.1 Operationalisering

Statnivån inriktas på påverkansfaktorer som länkar samman de inrikespolitiska förhållandena med den förändrade erkännandepolitiken. För att mäta huruvida de inrikespolitiska förhållandena påverkar de utrikespolitiska beteende kommer jag bland annat att utgå från regeringsformen om grundlagarnas regler för Sveriges statskick. Genom att studera vilka lagar och regler som påverkade kan jag avgöra huruvida de interna politiska strukturerna påverkat agerandet genom begränsade beslutsmöjligheter.

3.3 Individnivå

Individnivån söker förklaring utifrån den enskilde beslutsfattaren genom kognitiv teoribildning (Hudson 2007:40). Individer som leder statens utrikespolitik bär på vissa värderingar och idéer vilka formar den utrikespolitiska inriktningen. Vid uppkomsten av en situation som kräver att beslut fattas uppfattar samt tolkar beslutfattare handlingsalternativ och bearbetar information utifrån en uppsättning av grundläggande värderingar, idéer och tidigare erfarenheter (Rosait 1995:57).

Robert O Keohane och Judith Goldstein betonar betydelsen av enskilda centrala individers idéer som övertygelse för att förklara det utrikespolitiska agerandet. Roberts och Goldsteins idéschema studera på vilket sätt och under vilka omständigheter idéer påverkar den enskilde beslutsfattarens problemuppfattning och därmed den förda utrikespolitiken. Beslutfattarens idéer klargör uppfattningen samt definitionen av ett specifikt problem, det vill säga vad som avgör att det är en fråga att ta ställning till och därigenom vilket som är det rimligaste handlingsalternativet. Enligt Goldstein och Keohanes schema betonas idéernas påverkan utifrån vilken idénivå de tillhör. Idénivåerna är uppdelade i beslutfattarens världssyn, principiella övertygelse och kausala övertygelse (1993:3-11). Analys på individnivå kommer främst att utgå från principiella och kausala övertygelser då det handlingsalternativen och problemformuleringen framkommer utifrån övertygelser. För att nationella och internationella faktorer skall påverka beslut avgörs av beslutfattarens övertygelse, då övertygelserna har inverkan på tolkning av beslutsituationen (Mintz – DeRouen 2010:101). Idéer kan även påverka beslutet utifrån idéns funktion som vägkartor, sammanhållande kitt eller institutionalisering (Goldstein – Keohane 1993:11-24).

3.3.1 Operationalisering

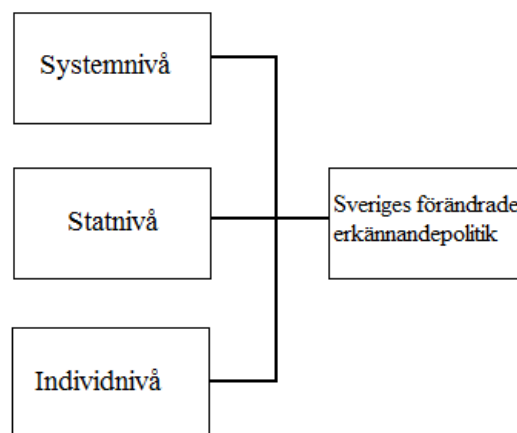
Den empiriska utmaningen vid analys på individnivå är att utifrån Goldstein och Keohanes idéschema hitta de idéer samt värderingar, i form av världssyn, principiella och kausala övertygelser, som påverkade beslutfattarens

problemuppfattning och vilka handlingsalternativ som uppfattades möjliga för beslut om erkännande.

För att mäta huruvida beslutfattarens grundläggande värderingar i idékategorin världssyn, närmare bestämt de grundläggande politiska värderingarna och förställning av världen påverkade agerandet, studeras partiets program. Genom att studera beslutfattarens partitillhörighets handlingsprogram framkommer partiets grunder samt vilka idéer som var aktuella vid tidpunkten för erkännandebesluten.

För att mäta om beslutfattarens principiella övertygelser och kausala övertygelser påverkade uppfattningen av problemet och handlingsalternativen, det vill säga att erkänna eller att inte erkänna den nya staten, kommer jag exempelvis att utgå från tal i riksdagen och på partikongresser. För att studera de principiella övertygelserna vid erkännandebeslut kommer jag även att studera pressmeddelanden och debattartiklar för att förstå i vilken utsträckning idéerna påverkade handlingsalternativen. De kausala övertygelserna har haft betydelse för beslut om erkännande såtillvida att empiri hittas där idéer om hur den principiella övertygelsen uppnås.

3.3.2 Figur 3.1 Analysmodell

Figuren visar den förväntade riktningen för påverkan mellan analysnivåerna. System-, stat-, samt individnivån utgör de oberoende variablerna som förklarar den beroende variabeln, Sveriges förändrade erkännandepolitik. På systemnivå återfinns politiska faktorer i det internationella systemet i termer av maktrelationer och nationell säkerhet. På statnivå På individnivå återfinns den politiska beslutfattaren med nyckelroll för erkännandebesluten.

4 Kroatien

Kapitlet är indelat i tre analysavsnitt. Det första analysavsnittet utgörs av systemnivån, som baseras på realistiskt perspektiv, där fokus är att definiera maktförhållandena i det internationella systemet för att förstå hur Sveriges internationella ställning kom att påverka erkännande av Kroatien. Det andra analysavsnittet inkluderar statsnivå, där jag analysera vilka lagar och regler som påverkade beslutfattarna för utformningen av Sveriges erkännandepolitik. Slutligen kommer jag i det tredje analysavsnittet, individnivån, söka hur Carl Bildts idéer och värderingar vid tidpunkten för erkännandet påverkade beslut om erkännande.

4.1 Systemnivå

Under 1989 föll de kommunistiska diktaturerna i Öst- och Centraleuropa; Berlinmurens fall i november 1989 kom att symbolisera det kalla krigets slut. Efter kalla kriget förekom två fundamentala förändringar av det internationella systemet: dels strukturen, dels aktörer. Den strukturella förändringen kom att kännetecknas av ett skifte från ett bipolärt till ett unipolärt system (Mingst – Arreguin-Toft 2011:94-95). Realismen antar att en stat söker etablera en ny praxis när den tidigare inte förmår bidra den enskilde staten till uppfyllandet av egenintresse i termer av makt och säkerhet (Morgenthau 1993:28-30). Den svenska utrikespolitiken influerades av folkrättens neutralitetsregler. Under perioden när det bipolära systemet rådde innebar folkrättens betydelse A och O för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik (Threutenberg 2002:85). Neutraliteten gav Sverige en viss status på den internationella arenan, där neutraliteten utgjorde en faktor för att betona Sveriges maktposition. Efter kalla kriget förekom förändrad maktbalans då det ändrade systemets struktur medförde att det inte var av samma betydelse för en liten stat som Sverige att befinna sig i skärningsfältet mellan stormaktsintressena. Det innebar även att det var av liten betydelse att handla konsekvent folkrättsligt gällande erkännandefrågor. Då avvikande från det regelmässigt bestämda handlingsmönstret för erkännande av nya stater, närmare bestämt utifrån de folkrättsliga kriterierna, tidigare kunde uppfattas som politiskt svårt att motivera.

Det realistiska perspektivet utgår från staters strävan efter makt och prestige i den rådande strukturen vilket leder till bildandet av maktbalans (Morgenthau 2011:99). Detta är i en anarkisk struktur den bästa förutsättningen för staters säkerhetstänkande för att skapa en rimlig ordning. En alltför principiellt hållen folkrätt förhindrar en sådan ordning eftersom staters egenintresse motarbetas.

Sverige sökte efter kalla kriget en alternativ maktbas, därigenom underminerades FN-stadgan och det grundläggande folkrättsystemet åsidosattes. Ett närmande mot Tyskland och EU skulle utgöra en anpassning till den nya maktbasen. Detta kom att avspeglas i erkännandet av Kroatien där Tyskland var först bland EU medlemmarna att erkänna Kroatien som självständig stat (Bring 2011-12-20). Sverige avsåg att forma beslut om erkännande i enighet med medlemsstaterna i EU och identifierade Tyskland som grundbult för ett kollektivt erkännande (Grant 1999:178).

Realismen förutsätter att systemets egenskaper sätter vissa yttre parametrar för vad stater kan och inte kan göra i sin utrikespolitik såtillvida att beslutsfattarna uppfattar systemet på ett visst sätt och anpassade agerandet därefter. Vid erkännandet av Kroatien konstaterades att efterkrigstiden gått in i ett nytt skede och att det tagits ytterligare steg mot en europeisk union. Dåvarande utrikesminister Margaretha af Ugglas meddelade 1992 att Sverige har intresse av att medverka i unionens utveckling, vilket illustreras genom citatet:

Den situation vi – tillsammans med andra regeringar – nu står inför präglas av unika företeelser som Sovjetunionens upplösning och Jugoslaviens sönderfall, samtidigt som det internationella samfundet, inte minst inom EGs och ESKs ramar, utvecklat nya samarbetsformer för att i de nya staterna säkra en respekt för gällande internationella regelverk. De nya staterna förväntas således ansluta sig till de regler och förpliktelser som Sovjetunionen och Jugoslavien tidigare bekänt sig till, därmed också de normer om mänskliga rättigheter, demokrati och ekonomisk frihet som Europas stater enats om i Paris-stadgan. [...] Regeringen finner det angeläget att även den svenska erkännandepolitiken utgör en del av dessa strävanden för en fungerande rättsordning i Europa (Utrikesdepartementet 1993:150).

Det ovan angivna citatet exemplifiera även förgripande anpassning (Jerneck 1996:149), det vill säga Sveriges samtycke till EU:s rättsordning kan ses som politisk anpassning till GUSP, dåvarande europeiska politiska samarbetet (EPS) för att kunna ingå medlemskap och inträda EU oproblematiskt.

Realismen antar att stater betraktar folkrätten som irrelevant på grund av avsaknaden av en överstatlig centralmakt som kan garantera att regelsystemet av folkrätten efterlevs (Mingst – Arreguin-Toft 2011:225). Staters sökande efter en ledande position och inflytande kan dock underlättas av ett folkrättsligt agerande. Det multipolära systemet främjar även folkrättsavvikelser genom att förändringar i systemet medför osäkerhet om kommande maktfördelning, varigenom ett unilateralt agerande kan innebära en riktning mot alternativ maktbas. Folkrätten är således ett medel för att uppnå makt och inflytande vilket möjliggör främjandet av statens egenintresse. Erkännandet av Kroatien kan ses som ett sådant tillfälle där Sverige tillämpade folkrätten för att närma sig EU. Den 16 december 1991 utfärdade EU:s utrikesministrar ”Declaration on Yugoslavia” i Bryssel (Declaration on Yugoslavia). Deklarationen åtföljdes av riktlinjer, närmare bestämt Badinter-kriterierna, för att tydliggöra de krav nya stater skall uppfylla för att erkännas av medlemstaterna i EU. Deklarationen ämnade erkännande av nya

stater i Östeuropa och Sovjetunionen. Utbrytande stater till följd av Jugoslaviens upplösning kunde därigenom förvänta erkännande förutsatt att de förpliktigade sig att representera principer om utveckling för demokrati, skydd för mänskliga rättigheter, skydd för etniska och nationella minoriteter med mera. Sveriges erkännande av Kroatien, kom därigenom att ske i enlighet med EU:s riktlinjer för erkännande av nya stater.

4.2 Statnivå

Riksdagens inflytande på utrikespolitiken är i förhållande till andra politikområden begränsad. Regeringen har det huvudsakliga ansvaret för handläggningen av de utrikespolitiska frågorna, såsom erkännandefrågor, samt säkerhetsfrågor som följd av sekretesskrav. Således begränsar sekretesskraven parlamentarisk insyn. Riksdagens beslutsmakt gällande utrikespolitiska frågor innefattar godkännande av internationella avtal och budgetfrågor (Bjereld – Demker 1995:117-118). Reglerna som avgör det politiska spelutrymmet mellan regering och riksdag fastslås i den svenska grundlagen. För att regeringen skall kunna ingå en bindande internationell överenskommelse för Sverige krävs enligt 10 kap. 3 § regeringsformen första stycket riksdagens godkännande av överenskommelsen. Enligt 10 kap. 3 § tredje stycket regeringsformen kan regeringen avstå riksdagens godkännande av överenskommelse med större vikt om rikets intresse kräver det och istället överlägga med Utrikesnämnden innan överenskommelsen ingås (Riksdagen). Erkännande av nya stater och upprätthållande av diplomatiska förbindelser kräver inte ett godkännande av riksdagen utan regeringen innehar enväldig makt.

Regeringsformen reglerar i mycket liten utsträckning över regeringens berednings- och beslutsformer. Enligt 7 kap. 3 § och 4 § regeringsformen skall beslut fattas av regeringen vid regeringssammanträden. Det är statsministern som kallar statsråden till sammanträden och leder dem. Enligt 7 kap. 2 § regeringsformen skall berörda myndigheter ha möjlighet att lämna upplysningar och yttrande i beredning av regeringsärenden. Enligt 6 kap. 7 § regeringsformen kan ett statsråd signera regeringsbeslut för att det skall bli gällande (Riksdagen). Det innebär att en minoritet av statsråden formellt kan genomdriva ett beslut som majoriteten motsätter. Statsministern skulle således exempelvis med utrikesministern kunna bestäm ett beslut.

Den svenska förvaltningsmodellen kännetecknas av myndigheternas formella självständighet i förhållande till regeringen. Denna självständighet i förhållande till regeringen innebär att Sverige inte har ministerförvaltning. Det innebär att utrikesministern inte har monopol på utrikesfrågorna till följd av att Sverige inte har något ministerstyre. Dock skall utrikesministern informeras av andra myndigheter och departement som är av betydelse för det svenska förhållandet till andra stater och internationella organisationer (Beckman – Johansson 1999:113-114). Den svenska förvaltningsmodellen innebär att departementen är mätt i antalet anställda är relativt små och det samlade regeringskansliet beroende av den

sakkunskap och som finns inom olika myndigheter. Detta medförde att Ove Bring som folkrättsrådgivare på UD vid erkännandet av Kroatien kunde vid beredningen av regeringens beslut ”påverka Margaretha af Ugglas beslut” (Bring 2011-12-19).

4.3 Individnivå

Vid tiden för Sveriges erkännande av Kroatien var Carl Bildt statsminister (Regeringen #6) och den enskilda beslutsfattaren med nyckel position, där ingen annan individuell utövare hade lika inverkan i erkännandebeslutet. I Moderata Samlingspartiets handlingsprogram, vilket antogs vid 1993 års partstämma, finns även de idéprogram som antogs av 1978 års partstämma. Handlingsprogrammet fattades året efter erkännandet av Kroatien men återspeglar grundläggande värderingarna, närmare bestämt världssyn, om ekonomins, fredens och demokratins betydelse för utveckling, vilket illustreras i citatet:

Kommunismens avveckling och Sovjetväldets fall var nödvändiga förutsättningar för frihet och en fredlig utveckling i Europa. Det tillhör nu vår tids största utmaningar att underlätta övergången från kommunism till frihet, demokrati och marknadsekonomi. En demokratisk kultur liksom ett fritt samhälles ekonomiska, juridiska, politiska och sociala institutioner måste byggas från grunden (Moderaterna 1993).

De ideologiska övertygelserna omvandlas till allmänna principer för den förda utrikespolitiken. Goldstein och Keohane antar att politiken innefattar en arena där aktörers handlingsalternativ väljs för att uppnå önskade mål. Då det råder oklarhet om hur målen skall maximeras fungerar idéer som vägkarta, vilka guidar beslutsfattaren. Idéer syftar till att vägleda beslutsfattarens beteende under förhållanden av osäkerhet genom att föreskriva kausala mönster eller tillhandahålla övertygande motiveringar för beslut (1993:16-17).

Den ekonomiska liberaliseringen är betydelsefull och den ekonomiska utvecklingen kan ses som vägkarta, vilken styr de principiella övertygelserna om demokratisering av de forna kommunistländerna och de nya staternas uppkomst genom Sovjetunionens sönderfall. Carl Bildts problemuppfattning om den omställning av de politiska samt ekonomiska systemen som länderna befann sig i är principiella övertygelser. Där den kausala övertygelsen är att säkerställa freden och en utveckling i demokratisk riktning i Öst- och Centraleuropa. Därigenom kan det antas att den principiella övertygelsen om demokratisk utveckling samt den kausala övertygelsen om att således uppnå fred låg till grund för beslut att erkänna Kroatien som självständig stat.

Carl Bildts vägkarta kan även ha påverkat handlingsalternativen av problemet, där ett erkännande av Kroatien skulle gynna Sverige, vilket exemplifieras utifrån Citatet:

Jag visste att det skulle ta några år innan man i EG åter skulle vara berett att ta in nya medlemmar. [...]. Då var den strategiska uppgiften att utnyttja den tiden för att bereda den mark som skulle göra det möjligt för Sverige att med brett politiskt stöd söka medlemskap (Bildt 2003:86).

5 Kosovo

Kapitlet är indelat i tre analysavsnitt. I det första avsnittet undersöker jag påverkan av det internationella systemets struktur på Sveriges utrikespolitiska beteende. Därefter följer det andra analysavsnittet där jag undersöker inrikespolitiska förhållanden. Slutligen undersöker jag på det tredje analysavsnittet Carl Bildts idéer.

5.1 Systemnivå

Den genomgripande strukturförändringen markeras av tillkomsten av mellanstatliga organisationer. Sveriges medlemskap i EU har inneburit ett deltagande i EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, där EU utgör en ny arena för svensk utrikespolitik. Stater som skapar ett statskollektiv har överlåtit funktioner som varje stat genom sin suveränitet enskilt utövade, det vill säga staterna överger den handlingsfrihet som utmärker unilateralt agerande för att erhålla ökad gemensam handlingsförmåga (Hoffmann 1961:214). Vid ställningstagande för erkännande av Kosovo var det omöjligt att upprätthålla en gemensam och enad EU-linje (Bring 2011-12-20), till följd av att exempelvis Spanien valde att inte medge ett erkännande, vilket kan ses som följd av rädsla för att baskiska separatister skulle ta efter Kosovos beteende (SvD 2008). Det förekom ingen enhetlig EU-linje för ett kollektivt erkännandebeslut av Kosovo och därför skulle var medlemsstat agera unilateralt. Vid möte den 18 februari, dagen efter Kosovos självständighetsdeklaration, enades EU:s utrikesministrar om en text som möjliggör för EU:s medlemsstater att var för sig, i enighet med nationell praxis och internationell rätt, besluta om sin stats diplomatiska förbindelser med Kosovo (Regeringen #1).

Det realistiska perspektivet fokuserar på det internationella systemets anarkiska egenskaper, vilket innebär att stater ständigt måste observera maktfördelningen i systemet för att garantera sin nationella säkerhet. Det är således ytterst staters olika makt- och säkerhetsintressen som styr agerandet även i internationella organisationer (Morgenthau 1993:45). GUSP innefattar två dimensioner: dels Sveriges möjlighet att påverka andra medlemsstater, dels påverkan från medlemsstater på Sverige (Strömvik 1999: 254-255). Realismen antar att mer mäktiga medlemstater, i den mening med politiskt och ekonomiskt inflytande, kan trycka sina ståndpunkter på mindre mäktiga stater såsom Sverige. Mindre stater kan inordna sig i stormakternas strategier för att erhålla fördelar till sin stormakt (Hall 2006:39-41). Sverige anpassar sin utrikespolitik gällande erkännandefrågor till de mäktiga medlemsstaternas, snarare än att andra

medlemsstater påverkas av Sveriges utrikespolitik. Tyskland och Frankrike var bland annat de länder som erkände Kosovo kort därefter att Kosovo utropat sin självständighet (Bring 2011-12-20). Förutsatt att Tyskland ses som en stat med betydande politiska och ekonomisk makt, kan det förklara att Sverige valde att anpassa erkännandet därefter. Även om EU:s medlemmar hade möjlighet att driva egna ståndpunkter, det vill säga agera unilateralt i erkännandefrågor, är det som följt av den gemensamma utrikespolitiken svårt för små stater som Sverige att föra egen utrikespolitik. Sverige har snarare möjlighet att påverka andra medlemsstater och agera kraftfullt genom kollektivt agerande än med unilateralt agerande. Vilket exemplifieras genom citatet:

[...] samlas Balkan-ansvariga diplomater från 15 länder i Wien för att etablera den internationella styrgrupp som kommer att bli nyckeln i arbetet med Kosovo under de kommande åren. Från början var det tänkt att bara en mindre grupp av stora länder skulle sköta allt. [...] detta arrangemang var i grunden oacceptabelt för Sverige och sannolikt också för en rad andra länder. [...] nu blir det en betydligt bredare sammansatt grupp länder – inklusive Sverige – som nu tar på sig detta ansvar (Bildt 2008).

Realismen antar att stater strävar efter att stärka sin maktposition i förhållande till andra stater för att upprätthålla sin *status quo*. En stat vars utrikespolitik är att demonstrera makt har det i syfte att behålla den eller öka den bedriver utrikespolitik för inflytande (Morgenthau 1967:50-51). För att Sverige skall behålla maktbasen som medlemskapet i EU och deltagandet i GUSP inneburit samt att upprätthålla maktfördelningen, där EU utgör maktbas i det internationella systemet.

Realismen antar att staters utrikespolitiska beteenden utgår från landets makt- och säkerhetsintresse, härledd från maktfördelningen i systemet (Morgenthau 2011:99). Där Sveriges säkerhet bygger på samverkan med andra länder, det vill säga medlemsstaterna i EU (Regeringen #7), vilket illustreras i citatet:

”Vi strävar efter en så enig och så stark samlad europeisk politik i denna process som möjligt. Ett splittrat Europa är ett försvagat Europa” (Utrikesdeklarationen 2008:17).

Den realistiska synen på internationella relationer är att internationell rätt är relevant för hur stater kommer att uppföra sig inom det anarkiska systemet. Då det internationella systemet saknar en övergripande rättslig övervakare är internationell rätt inte av betydelse (Hoffman 1961:211-213). Efter deltagandet i GUSP är folkrätten av mindre betydelse då Sverige måste anpassa agerandet efter andra medlemstater ställningstagande för att kunna tillgodose egenintressena.

5.2 Statnivå

Sveriges inträde i EU och framförallt deltagandet i GUSP har inneburit en ny dimension för svensk utrikespolitik med ökade kontaktytorna och informationsutbyten i utrikespolitiska frågor. De vidgade internationella kontaktytorna samt informationsflöden medför att fler utrikespolitiska frågor kräver ett svenskt ställningstagande. Detta som följd av att alla frågor som uppkommer på GUSP agendan skall hanteras och om möjligt samordnas (Strömvik 1999:258-259). Amsterdamsfördraget innebar att innehållet i utrikes- och säkerhetspolitiken formulerades förutom genom så kallade gemensamma åtgärder och gemensamma ståndpunkter till att även inkludera gemensamma strategier för att kunna samordna utrikespolitiken (Strömvik 1999:254). EU påverkar medlemsländernas sätt att organisera samt reglera arbetet för utrikespolitiska frågor (Premfors – Sundström 2007:13). Det uppstår en påtryckning till politisk samordning inte bara mellan medlemsstaterna utan även inom respektive medlemsstat. Samordning till följd av EU-medlemskapet har framtvingat organisatoriska anpassningar inom den svenska statsförvaltningen (Beckman – Johansson 1999:113-114). De formella regler om gemensamt agerande som utformats genom GUSP samarbetet är frivillig men kan vara svår att motarbeta när många länder följer dem och när internationella organisationer arbetar aktiv för att stater skall gå i samma riktning (Premfors – Sundström 2007:13).

Internationaliseringen och EU-medlemskapet har stärkt utrikesdepartementets och statsrådsberedningens roller i regeringskansliets interna arbete, vilka ses som huvudansvariga för samordningen av svensk EU-politik. Förskjutningarna i det politiska lednings- och samordningsansvaret i riktning mot statsrådsberedningen. EU inträdet har inneburit sammanslagning av alla departement 1997, sammanslagning av statsrådsberedningen och förvaltningskontoret till ett kansli för att stärka förutsättningarna för en samordnad politik 2005 och inrättandet av en organisation för krishantering i statsrådsberedningen 2008 (Regeringskansliet 2011:55). Statsrådsberedningen och departementen sköter i stor utsträckning de internationella kontakterna. Den övergripande samordningen av all politik – även av utrikespolitiken sker i Regeringskansliet och inte i UD (Regeringskansliet 2011:128). Vid hantering av frågor om erkännande av nya stater förekommer försökt till samordning för kollektivt agerande, vilket medfört andra förutsättningar för beslutsberedning av erkännande ”det som UD-FMR, folkrätt och mänskliga rättigheter tidigare utvärderade görs inte längre, då vi är med i en samordningsprocess” (Bring 2011-12-20).

5.3 Individnivå

Vid tiden för Sveriges erkännande av Kosovo som självständig stat var Carl Bildt utrikesminister. Carl Bildts programförklaring av Sveriges utrikespolitiska inriktning 2008 var att tydligare än tidigare markera värden som demokrati, frihet och mänskliga rättigheter i sin utrikespolitik, vilket illustreras i citatet:

Sveriges utrikespolitik ska medverka till frihet, fred och försoning såväl i vår egen som i andra delar av världen. [...]. Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken (Utrikesdeklarationen 2008:2).

Förändringar i såväl världssynen som i principiella övertygelser har inverkar på den politiska handlingen (Goldstein – Keohane 1993:10). I Carl Bildts tal till utrikespolitiska institutionen den 19 december 2006 är det en betoning av den europeiska unionens roll, där det europeiska engagemanget och identiteten tydligare skall framkomma i Sveriges utrikespolitik (Regeringen #8). Idén om europeisk integration kan ses som en vägkarta vilken styr den förda erkännandepolitiken, vilket exemplifieras i citatet:

Vid sidan av hjälpen till statsbyggande i Kosovo blir vår uppgift framöver att försöka att medverka till den kreativa diplomati som kommer att krävas för att regionen i dess helhet skall kunna gå vidare. Det kan gälla hur utmaningarna i den mjuka delningens Kosovo på sikt kan övervinnas, eller hur vi skall undvika en blockering av den så viktiga regionala och europeiska integrationsprocessen (Regeringen #9).

Carl Bildts erfarenhet som FN:s sändebud på Balkan 1999 - 2001, där uppdraget var att verka som medlare i Kosovo-konflikten (Regeringen #6), medförde en särskild relation till regionen Balkan (Bildt 2003:218). De tidigare erfarenheterna i Balkan påverkade Carl Bildts uppfattade handlingsalternativ, där ett erkännande uppfattades som det enda alternativet. Detta kom att tydliggöras av Bildts tal i Berlin om Balkans framtid i Europa vid Robert Bosch Stiftung den 13 januari 2008:

Om vi skulle misslyckas med att skapa en stabil stat av Kosovo, och samtidigt se nya hinder komma att blockera de nödvändiga ekonomiska och politiska integrationen i regionen med resten av Europa, är jag rädd för att vi kommer att se ekonomiska, sociala och så småningom även allvarliga politiska spänningar byggas upp de kommande åren (Regeringen #10, original på engelska).

Carl Bildts problemuppfattning av förutsättningarna för ett svenskt erkännande av Kosovo var att uppnå målen om en regional stabilitet och säkerhet i EU. För att undvika att ett erkännande av Kosovo som självständig stat skulle leda till instabilitet mellan relationen Kosovo och Serbien. Serbien har valt att inte erkänna Kosovo som självständig stat (Sveriges radio) och det förekom en standardinstruktion att ambassadörer till erkända stater som erkänner Kosovo kallas hem till Serbien för så kallade konsultationer (Bildt 2008). Carl Bildt styrdes av idén att ett erkännande av Kosovo inte utmanade den svenska utrikespolitiken utan snarare skulle beslutet ses som en del av ett gemensamt europeiskt ansvarstagande (Regeringen #9). De nya idéerna om ett gränslöst ansvar att agera för skydd av mänskliga rättigheter och värnandet om demokrati utgör Bildt principiella övertygelser. De kausala idéerna bidrar till att avgöra vilket av många medel som kommer användas för att nå önskade mål och bidrar därmed till att ge aktörer strategier för att främja sina mål och formar handlingsalternativ på problemet (Goldstein – Keohane 1993:13-14). Där den kausala övertygelsen om att ett erkännande av Kosovo främjar ett Serbiskt medlemskap i EU, varigenom de förväntade effekterna är att den europeiska integrationen medför en ekonomisk utveckling för Serbien och därigenom för Kosovo vilket leder till demokrati. Den kausala övertygelsen exemplifieras genom citat från en debattartikel av Carl Bildt och Frankrikes dåvarande utrikesminister Bernard Koucher:

Hur länge till kunde vi låta det råda osäkerhet? Så ja, vi tog ansvaret för att erkänna Kosovos självständighet, övertygade om att det skulle hjälpa Serbien framåt (Regeringen #11).

Idén kan ses som en kausal övertygelse i den mening att föreställningen om värnandet av de europeiska normerna demokrati och respekt för mänskliga rättigheter medför stabilitet och säkerhet i regionen Balkan och därmed Europa.

6 Diskussion

I detta kapitel, som är uppsatsens sista empirikapitel, gör jag en sammanfattande diskussion mellan fallstudiernas analysnivåer. För att således klargöra vilka faktorer på de olika analysnivåerna som ger tänkbara förklaringar till Sveriges utrikespolitiska förändring gällande erkännandefrågor. Därefter placerar jag in förklaringsfaktorerna i min analysmodell.

6.1 Systemnivå

Det internationella systemets förändring som följd av kalla krigets slut medförde förändring i Sveriges utrikespolitiska beteende gällande erkännande av nya stater som del av det internationella statsamfundet. Sveriges maktposition skiftade till följd av det säkerhetspolitiska läget. Därigenom utgjorde makt snarare än det internationella normsystemet folkrätten, den betydande drivkraften för Sveriges beslut att erkänna Kroatien som självständig stat. Sveriges beslut att erkänna Kroatien trots att kontrollkriteriet ännu inte var uppfyllt kan även ses som en följd av Sveriges närmande som medlemsstat till GUSP. Då Sverige utgick från EU:s politiska riktlinjer. Strukturförändring inom statsamfundet och dess verkningar på folkrättens sätt att fungera och på reglernas innehåll medförde att rättsystemets regelinhåll förändrats. Sveriges ändrade säkerhetsstrategi mot EU medförde att utgå från Badinter-kriterierna, därmed kan den svenska erkännandepolitiken vid fallet Kroatien ses som en anpassning till medlemskapet och deltagandet i GUSP. Det internationella systemets struktur framförallt med avseende på maktfördelning, begränsar staters möjlighet att se till folkrätten. Vid Sveriges erkännande av Kosovo som självständig stat inväntade Sverige sitt ställningstagande till EU:s ställningstagande till den nya staten, för att således behålla EU som maktbas. Folkrättsliga kriterier vid erkännande var längre bort, då Sveriges agerande verkade för säkerhetsintressen.

Sveriges medlemskap och deltagande i GUSP återkommer som ett tema både vid erkännandet av Kroatien och vid erkännande av Kosovo där den förklaringsfaktor som utgjorde en grundläggande del vid båda besluten var säkerhet.

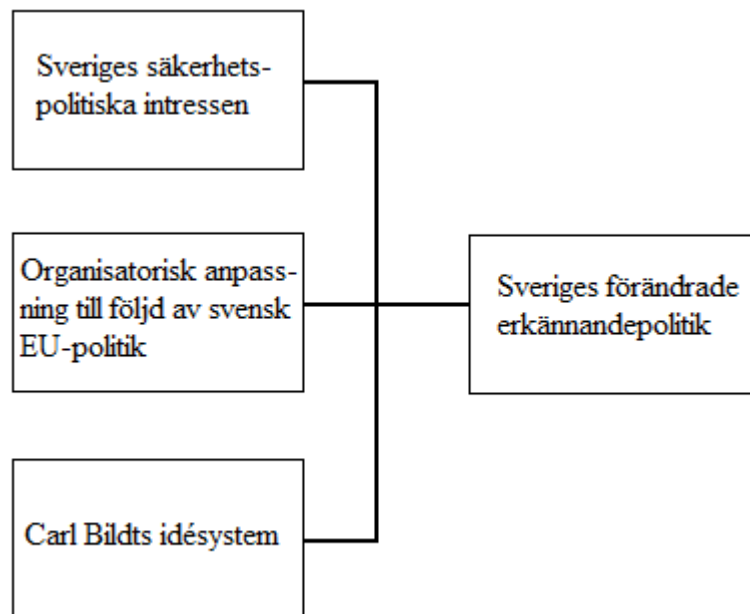
6.2 Statnivå

Riksdagens maktinflytande begränsad vid beslut om erkännande av nya stater. EU påverkar medlemsländernas sätt att reglera samt organisera beslutsberedningen till följd av krav på gemensamt ställningstagande gällande utrikespolitiska frågor. Sveriges medlemskap i EU har stärkt Utrikesdepartementets och Statsrådsberedningens roller i Regeringskansliets interna arbete. Där internationaliseringen kan betraktas som grundläggande förändringsprocess vilken påverkar Regeringskansliets styrning och organisering. Det inrikespolitiska spelutrymmet har till följd av de mjuka regelverken kommit att begränsa beslutfattarnas handlingsmöjligheter. Beslutsberedningen sker under tidspress samt att de ständigt pågående konsultationerna och samråd med andra EU-länder i form av samordningsprocesser begränsar handlingsutrymmet för Sveriges ställningstagande gällande erkännandefrågor. Den kollektiva utrikespolitiken genom deltagandet i GUSP kräver nya arbetssätt och strategier för att uppnå de utrikespolitiska målen och tillgodose de egna intressena.

6.3 Individnivå

Carl Bildt var en drivande aktör för ett kollektivt erkännandebeslut av Kosovo, där Carl Bildt idéer om europeisk integration guidade tolkning av handlingsalternativen, närmare bestämt erkännande eller icke-erkännande. Carl Bildts tidigare erfarenheter i regionen Balkan idéer som övertygelse påverkade tolkningen av uppfattade handlingsalternativ, där det enbart fanns ett alternativ: erkänna Kosovo som självständig stat för stabilitet och säkerhet i Europa. Carl Bildt gynnade erkännande av Kosovo efter erfarenheterna i genomgått en förändrad övertygelse. Det finns inga indikatorer på att Carl Bildt ändrat idéerna om frihetens och ekonomins betydelse för den demokratiska utvecklingen vid erkännandet av Kosovo.

6.3.1 Figur 6.1 Studiens slutgiltiga förklaringsmodell över faktorer som påverkade Sveriges förändrade erkännandepolitik.

Inledningsvis nämnde jag i metodavsnittet 1.2 att analysnivåernas förklaringsvariabler skall ses som komplement för att få en tänkbar förklaring av Sveriges erkännandepolitik. De olika nivåerna kan enskilt generera till möjliga förklaringar. På systemnivån kan möjlig förklaring av Sveriges förändrade erkännandepolitik, i termer av folkrättsliga förutsättningar, vara att det anarkiska systemet medför att Sveriges utrikespolitiska beteende gällande erkännande av nya stater beror på förändrat svenskt säkerhetspolitiskt intresse. På statnivån kan möjlig förklara vara att enhetliga handlingslinjer i EU för gemensamt agerande medför organisatorisk anpassning, där de mjuka regelverken begränsar det politiska handlingsutrymmet. Slutligen på individnivån kan möjlig förklaring vara att förändrade idéer påverkade problemuppfattningen och tolkning av möjliga handlingsalternativ.

7 Slutsatser

Den beskrivande studien visar att de folkrättsliga förutsättningarna för Sveriges erkännandepolitik genomgått en viss förändring under tidsperioden 1991-2011. Genom kategorisering av de svenska erkännandefallen 1991-2011 tydliggjordes att det objektiva kontrollkriteriet, närmare bestämt krav på att en regering har intern kontroll över territoriet, degraderats. Avsteget från Sveriges traditionellt förda praxis i erkännandefrågor är att kontrollkriteriet kommit att sammanväga med politiska överväganden. Detta som en följd av EU:s riktlinjer för erkännande av nya stater genom Badinter-kriterierna, vilka ses som politiska krav, utvecklats mot en regional sedvana, det vill säga juridiskt folkrättsliga krav.

Analysnivåerna möjliggör en dimensionell förståelse av Sveriges beslut att erkänna nya stater trots bristande intern kontroll av territoriet. Den förklarande studien visar att olika förklaringar av Sveriges förändrade erkännandepolitik framkommer beroende på vilken analysnivå som studeras. Systemnivån ger tänkbar förklaring utifrån att det faktum att Sveriges beslut om erkännande anpassades efter medlemsstaterna i GUSP, för att värna om de säkerhetspolitiska intressena. Statsnivån ger tänkbar förklaring att medlemskapet i GUSP medför samordning av utrikespolitiska frågor för ett gemensamt ställningstagande, vilket medför organisatorisk anpassning som begränsar det politiska handlingsutrymmet, och därmed beslutsmöjligheterna. Individnivån ger tänkbara förklaringar utifrån det faktum att individers idéer och erfarenheter påverkar den utrikespolitiska inriktningen.

För att ytterligare påvisa förändring av den förda svenska utrikespolitiken gällande erkännanden av nya stater och tala om orsakssamband kan det komma att kräva vidare komparationer av svenska erkännandefall. Min studie av fallen Kroatien och Kosovo kan vara användbar för vidare komparativa studier. Vidare studier kan även genomföras genom jämförelse av EU:s medlemsstaters erkännandep Praxis om de folkrättsliga förutsättningarna för erkännanden av nya stater förändrats. För att således avgöra om Badinter-kriteriernas politiska krav blivit ett etablerat inslag i folkrätten. Om Sverige, som tidigare handlat konsekvent utifrån de folkrättsliga kriterierna, förändrat erkännandepolitiken i termer av de folkrättsliga förutsättningarna vid erkännande av nya stater är det rimligt att även andra stater ändrat erkännandep Praxis. Ryssland erkände de Georgiska utbrytarstaterna Abchazien och Sydossetien som självständiga stater 2008 på samma folkrättsliga förutsättningar som Sverige erkände Kosovo (Regeringen #12). Därmed aktualiseras frågan om de förändrade folkrättsliga förutsättningarna för erkännande av nya stater kan ses som en internationell förändring av folkrätten än som en regional sedvanerätt.

8 Referenser

- Ahlin Per, 1993. *Folkrätten i svensk säkerhetspolitik*. Stockholm: Juristförlaget.
- Beckman, Björn – Johansson, Karl Magnus, 1999. ”EU och statsförvaltningen” i Johansson, Karl Magnus (red.), 1999. *Sverige i EU*. Stockholm: SNS. s.113-128.
- BBC, 2008 17 januari, ”Kosovo declaration”. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7249677.stm>. Hämtdatum: 2011-11-12.
- Bjereld, Ulf – Marie Demker, 1995. *Utrikespolitiken som slagfält*. Stockholm: Nerenius & Santérus.
- Bildt Carl, 2003. *Uppdrag Europa*. Stockholm: Norstedts förlag.
- Bildt, Carl, 2008. ”Erkännande av Kosovo”. i Carl Bildts blogg *Alla dessa dagar*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://carlbildt.wordpress.com/2008/03/04/erkannande-av-kosovo/>. Hämtdatum: 2011-12-23.
- Bildt, Carl, 2008. ”Styrgrupp i Wien” i Carl Bildts blogg *Alla dessa dagar*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://carlbildt.wordpress.com/2008/02/>. Hämtdatum: 2011-12-26.
- Bring, Ove. Folkrättsrådgivare i UD 1991-1995, 19 december 2011. Lund.
- Bring, Ove. Folkrättsrådgivare i UD 1991-1995, 20 december 2011. Lund.
- Bring, Ove – Mahmoudi, Said – Wrangé, Pål, 2011. *Sverige och folkrätten*. Fjärde upplagan. Vällingby: Nordstedts Juridik.
- Bring, Ove, 2002. FN-stadgan och världspolitiken. Om folkrättens roll i en föränderlig värld. Fjärde upplagan. Stockholm: Norstedts juridik.
- Brownlie, Ian, 2008. *Principles of Public International Law*. Sjunde upplagan. New York: Oxford University Press.
- Crawford, James, 2006. *The Creation of States in International Law*. Andra upplagan. Oxford: Oxford University Press.
- Carlsnaes Walter 2008, ”Actors, structures and foreign policy analysis” i Smith, Steve – Hadfield, Amelia – Dunne, Tim (red.), 2008. *Foreign Policy. Theories. Actors. Cases*. New York: Oxford University Press. s. 85-98.
- Declaration on Yugoslavia, 1991. American Society of International Law. Vol. 31, No. 6. s. 1486-1489.
- Eckstein, Harry, 1975. ”Case study and Theory in Political Science” i Greenstein Fred I. – Poslby W. Nelson. *Handbook of Political Science: Strategies of inquiry*. Vol. 7. Addison-Wesley Publishing Company: USA, s. 79- 137.
- Ekgren Ann-Marie, 1999. Av hänsyn till folkrätten. Sveriges erkännandepolitik. Stockholm: Nerenius & Santérus.
- Esaiasson, Peter, 2007. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Tredje upplagan Stockholm: Norstedts Juridik.
- East A. Maurice – Salmore A. Stephen – Hermann F. Charles, 1978. i *Why*

- Nations Act*. London: Sage Publications, Inc.
- Eek, Hilding – Bring, Ove – Hjerner, Lars, 1987. *Folkrätten. Staternas och de Mellanstatliga organisationernas rättsordning*. Fjärde upplagan. Stockholm: Nordstedts Förlag.
- Friedmann, Wolfgang Gaston, 1964. *The Changing Structure of International Law*. London: Stevens.
- George, Alexander L. – Andrew Bennett, 2005. *Case studies and theory development in the social sciences*. Cambridge: London: MIT Press.
- Goldstein, Judith – Robert O. Keohane, 1993. *Ideas and foreign policy: beliefs, institutions and political change*. Ithaca: Cornell University Press.
- Grant, D. Thomas, 1999. *The Recognition of States: Law and Practice in Debate and Evolution*. Westport Connecticut: Praeger.
- Gustavsson, Jakob, 2006. ”Utrikespolitiskt beslutsfattande” i Gustavsson Jakob – Tallberg, Jonas (red.), 2006. *Internationella relationer*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur. s. 259-278.
- Hall, Martin, 2006. ”Realism” i Gustavsson Jakob – Tallberg, Jonas (red.), 2006. *Internationella relationer*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur. s. 35-50.
- Hoffman, Stanley, 1961, ”International Systems and International Law” i *World Politics* Vol. 14 No. 1 s. 205-237.
- Hudson M. Valeries, 2005. ”Foreign Policy Analysis: Actor-Specific Theory and the Ground of International Relations” i *Foreign Policy Analysis*. Vol. 1, No. 1. s. 1-30.
- Hudson M. Valeries, 2007. *Foreign Policy Analysis. Classic and Contemporary Theory*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
- Jackson, Robert – Sørensen, Georg, 2010. *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. Fjärde upplagan. New York: Oxford University Press.
- Jerneck, Magnus, 1996. ”Democracy and Interdependence” i Stenelo, Lars-Göran – Jerneck, Magnus. *The Bargaining Democracy*. Lund: Lund University Press. s. 147-218.
- Whittington, R. – Keith E. – Daniel Kelemen – Gregory A. (red) Caldeira, 2008. *The Oxford Handbook of Law and Politics*. New York: Oxford University Press Inc.
- Kelsen, Hans. 1941. "Recognition in International Law: Theoretical Observations," *American Journal of International Law*. Vol. 35, No. 4. s. 605-617.
- Lauterpacht, Hersch, 2011. *The Function of Law in the International Community*. Andra upplagan. Oxford: Oxford University Press.
- Lindholm H. Rolf, 1993. ”Erkännande av stater – En ny doktrin?” i Lindholm H. Rolf, 2008. *Folkrätt och utrikespolitik*. Visby: Books-on-Demand [Distributör].
- Lysén, Göran, 2011 ”FN saknar grund att erkänna Palestina” [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.newsmill.se/node/38125>. Hämtdatum: 2011-11-31.
- Mintz, Alex - DeRouen Jr, Karl, 2010. *Understanding Foreign Policy Decision Making*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Rosati, A. Jerel, 1992. ”A Cognitive Approach to the study of Foreign Policy” i

- Neack, Laura – Hey K. A. Jeanne – Haney J. Patrick. *Foreign Policy Analysis. Continuity and Change in its Second Generation*. New Jersey: Prentice-Hall. s. 49-70.
- Maurice A. East, 1978. "The International System Perspective and Foreign Policy" i East A. Maurice – Salmore A. Stephen – Hermann F. Charles, 1978. i *Why Nations Act*. London: Sage Publications, Inc. s. 143-160.
- Moderaterna "1993:års handlingsprogram" [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.moderat.se/web/1993_ars_handlingsprogram_2.aspx. Hämtdatum: 2011-12-28.
- Morgenthau, Hans J., 1993. *Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace*. Fjärde upplagan. New York: McGraw-Hill.
- Morgenthau, Hans J., 2011. "A Realist Theory of International Politics" i Mingst, Karen A. – Snyder, Jack L. *Essential readings in world politics*. Fjärde upplagan New York: W.W. Norton, s. 26-30.
- Oppenheim, Lassa, Francis, Lawrence – Jennings Robert – Watts Arthur, 1992. *Oppenheim's International Law*. Nionde upplagan. Harlow: Longman. Vol. 1.
- Premfors, Rune – Sundström, Göran, 2007. *Regeringskansliet*. Malmö: Liber.
- Regeringen #1, 2011. "Utrikespolitik och internationellt samarbete [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/1492>. Hämtdatum: 2012-01-01.
- Regeringen #2, 2011. "Sveriges internationella överenskommelser SÖ" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/3305>. Hämtdatum: 2011-12-12.
- Regeringen #3, 2008. "Regeringen erkänner Republiken Kosovo" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/10355/a/99713>. Hämtdatum: 2011-10-16.
- Regeringen #4, 2006. "Pressmeddelanden 2002-2006" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/37/30/12e9c6d3.pdf>. Hämtdatum: 2011-10-27.
- Regeringen #5, 2011. "Sverige erkänner Sydsudan" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/7447/a/172495>. Hämtdatum: 2011-11-11.
- Regeringen #6, 2006. "Biografi Carl Bildt" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/07/56/64/0f24379d.pdf>. Hämtdatum: 2011-12-28.
- Regeringen #7, 2008. "Regeringsförklaringen 16 september 2008" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/11/10/80/483f5bc2.pdf>. Hämtdatum: 2011-11-12.
- Regeringen #8, 2006. "Ny tid Ny politik?" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/7417/a/74233>. Hämtdatum: 2011-11-30.
- Regeringen #9, 2008. "Därför erkänner Sverige Kosovo". [Elektronisk] <http://www.regeringen.se/sb/d/7416/a/99795>. Hämtdatum: 2011-10-18.
- Regeringen #10, 2008. "The Balkans in Europe's Future" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/7417/a/97151>. Hämtdatum: 2011-10-27.
- Regeringen #11, 2008 "Serberna måste få resa fritt inom EU" [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/7416/a/100574>. Hämtdatum: 2011-10-19.

- Regeringen #12 ”Fredrik Reinfeldt om det ryska erkännandet av Abchazien och Sydossetien” [Elektronisk] Tillgänglig: <http://regeringen.se/sb/d/10350/a/109785>. Hämtdatum: 2011-12-30.
- Riksdagen, 1974. ”Regeringsformen”. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3925>. Hämtdatum: 2011-11-30.
- Simmons, Beth, 2008. ”International Law and International Relations” i Whittington, R. Daniel Kelemen & Gregory A. (red) Caldeira, 2008. *The Oxford Handbook of Law and Politics*. New York: Oxford University Press Inc. s. 187-208.
- Strömvik, Maria, 1999. ”Utrikes- och säkerhetspolitik” i Johansson, Karl Magnus (red.), 1999. *Sverige i EU*. Stockholm: SNS. s. 248-265.
- Sveriges radio. ”Serbien erkänner inte självständigt Kosovo”. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=103&artikel=1836724>. Hämtdatum: 2011-12-20.
- Svenska dagbladet, ”Sverige erkänner Kosovo” [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/sverige-erkanner-kosovo_937651.svd. Hämtdatum: 2011-11-18.
- Theutenberg, Johnson, Bo, 2002. ”Folkrätten i svensk utrikespolitik”. *Kungliga krigsvetenskapsakademins handlingar och tidskrift*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.kkrva.se/wpcontent/uploads/Artiklar/021/kkrvaht_1_2002_05.pdf. Hämtdatum: 2011-11-24.
- Teorell, Jan – Svensson, Torsten, 2007. *Att fråga och att svara*. Samhällsvetenskaplig metod. Malmö: Liber
- Utrikesdepartementet, 1991. ”Utrikesfrågor: offentliga dokument m m rörande viktigare svenska utrikesfrågor 1990”. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB.
- Utrikesdepartementet, 1992. ”Utrikesfrågor: offentliga dokument m m rörande viktigare svenska utrikesfrågor 1991”. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB.
- Utrikesdepartementet, 1993. ”Utrikesfrågor: offentliga dokument m m rörande viktigare svenska utrikesfrågor 1992”. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB.
- Utrikesdepartementet, 1994. ”Utrikesfrågor: offentliga dokument m m rörande viktigare svenska utrikesfrågor 1993”. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB.
- Utrikesdepartementet, 1997. ”Utrikesfrågor: offentliga dokument m m rörande viktigare svenska utrikesfrågor 1996”. Stockholm: Norstedts Tryckeri AB.
- Whittington, R. Daniel Kelemen & Gregory A. (red) Caldeira, 2008. *The Oxford Handbook of Law and Politics*. New York: Oxford University Press Inc. s. 187-208.